

**ДО: ПП „ПРОДЪЛЖАВАМЕ ПРОМЯНАТА“
ПП „ИМА ТАКЪВ НАРОД“
Коалиция „БСП ЗА БЪЛГАРИЯ“
Обединение „ДЕМОКРАТИЧНА БЪЛГАРИЯ“**

Становище на Коалиция „За да остане природа в България“ относно създаването на Държавна агенция по горите към МС

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА,

Коалицията от неправителствени организации и граждански групи „За да остане природа в България“ се обръща към партиите и коалициите, участващи в преговорите за създаване на правителство, с настояване за отделяне на горите (Изпълнителна агенция по горите, и поделения, държавни фирми и горски отдели в МЗХ) в самостоятелна администрация на пряко подчинение на Министерски съвет (МС).

Идеята за преобразуване на Изпълнителна агенция по горите (ИАГ) в Държавна агенция по горите (ДАГ) към МС е в отговор на необходимостта от устойчиво управление на горските ресурси, самостоятелно бюджетиране на програмите и очакванията на обществото за запазване на екологичната и социалната роля и функции на горите.

В рамките на Министерство на земеделието, храните и горите (МЗХГ) са съсредоточени **сериозни по обем и разнообразни като тематика сектори и политики, което възпрепятства управлението на горските ресурси като приоритет**, а ги поставя по-скоро в позиция на запълване на бюджетни дефицити.

Към настоящия момент, още по-сериозен би бил мотивът за извеждането на агенцията в структура, подчинена на Министър-председателя, с ресорен заместник-министър председател.

Един от основните аргументи е **особено високата важност на горите за Европейския съюз**, подчертана в Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие за 2030 г. и Стратегията на ЕС за горите до 2030 г. – неразделна част от Европейския зелен пакт, като трябва да се обърне особено внимание върху състоянието на българските гори като основен фактор за постигане на климатичен неутралитет на страната и на ЕС.

Водещ фактор е структурата на собствеността в горските територии. Около 85% от тях са държавни и общински и държавата трябва да има механизми за контрол и недопускане на монополни практики. Само така може да се гарантира, че всички лесовъдски дейности - по опазване, стопанисване, борба срещу ерозията, защита от болести и вредители и др., ще се осъществяват задължително, ефективно и без оглед на приходи от продажбата на дървесина. Поставят се също и сериозни въпроси като сертификацията, прозрачността, професионализма, ограничаването на политическия натиск, екосистемните услуги, поддържането на биоразнообразието, изпълнението на поддържащи и/или възстановителни дейности в защитените територии и т.н.

За да се постигнат тези цели, те трябва да са обвързани с политики и тези политики да са приоритетно поставени на вниманието на Министерски съвет. Ако ИАГ остане в структурата на

МЗХГ, тези политики ще продължат да се развиват в многобройните програми и политики в областта на земеделие, животновъдство, храни, опазване от градушки, напояване и т.н.

През последните 10 години ИАГ и проблемите, които стоят пред горския сектор, са оставени в ъгъла на мега министерството на ЗХГ. Това е видно от следните няколко факта:

- За 10 години бюджетът на ИАГ е спаднал от 51 на 29 милиона, при запазване на персонал и функции.
- В Националната програма за развитие “България 2030” (до голяма степен и в “България 2020”) **горите на практика отсъстват** - отделена е 1/3 страничка за 1/3 от територията на страната! Те са четири нива под основните приоритети. Същевременно, сектори като рибарството и аквакултурите стоят йерархично по-високо, а на предложението на ИАГ за повишаване на приоритетността дори не е отговорено.
- Същият е подходът на МЗХГ по отношение предложенията на ИАГ за включване на горите в Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ), което принуди агенцията при липса на подкрепа от МЗХГ, да поеме протегнатата ръка от Министерството на околната среда и водите (МОСВ) и към момента за горите са предвидени близо 50 млн. лв.
- Националният съвет по горите **не е** заседавал през последните няколко години. Форум "Горски диалог", инициран от МЗХГ и утвърден от Министъра през 2014 г., е **ликвидиран** малко след създаването си.
- Средствата от бюджета на ИАГ, предназначени за научни изследвания, през 2016 г. са спрени. Това на практика **закрива ведомствената научна дейност**, която би следвало да подпомага решаването на спешни проблеми.
- **Закрити са и опитните станции** по дъбовите гори (очаква се те да пострадат най-много от климатичните промени), по бързорастящи видове и по дивеча.
- **Проблемите** с разпорежданията с горски територии и дейности не намират решение, а в някои случаи се задълбочават.
- **Липсва реална информация за горските ресурси в страната** - не е въведена националната горска инвентаризация, **въпреки че МЗХГ бе бенефициент на проект на Световната банка по тази тема.**
- ИАГ и нейните структури са системно пренебрегвани и negliжирани от управляващия орган на Програмата за развитие на селските райони (ПРСР), независимо от усилията на представителите на ИАГ в КН на ПРСР, което традиционно води до значително намаляване на европейски средства за сектор Гори (напр. нито един лев не е даден за Натура 2000 и гори, за сметка на информация от медиите, че единични земеделски бенефициенти са получавали стотици милиони за агроекология и климат).
- Разработваните през последните години специфични политики (“Национален план за действие за енергия от горска биомаса”, “Програма от мерки за адаптация на горите в Република България и смекчаване на негативното влияние на климатичните промени върху тях”, “Концепцията за обучение, повишаване на квалификацията и преквалификацията на работещите в горското стопанство”, “Дългосрочната програма на ИАГ за повишаване усвояването на средства от ЕС” и т.н.) **не са ресурсно обезпечени** и тяхното прилагане на практика е случайно, а не породено от заложените приоритети и цели.

- Стратегия за лова и опазването на дивеча **липсва**, въпреки че проект за този документ е изготвян неколkokратно.
- Международното сътрудничество е **сведено до минимум** - силните двустранни и многостранни връзки с традиционни партньори в горите като Швейцария, Германия, Австрия, Франция и т.н. са прекратени.
- **Не се прилага** глава 17 от Закона за горите, регламентираща възмездното използване на **екосистемните ползи от горите** (липса на политическа воля).
- Значителни по обем средства от държавните предприятия (дори с промени в законодателството) се **прехвърлят към други отрасли** на земеделието (вероятно в някои случаи заради лошо управление и безстопанственост в тези отрасли).
- От финансова гледна точка, ситуацията в ИАГ всяка изминала година става **все по-неблагоприятна**:
 - От 2016 г. до момента **ежегодно разчетените пари за капиталови разходи за ИАГ са 0,00 лв.** В края на всяка бюджетна година на ИАГ се отпускат средства за капиталови разходи в различен размер, но твърде недостатъчни спрямо разчетените. За 2020 г. са в размер на 48 478 лв., а за 2021 г. - в размер на 3 641 лв. Въпреки положените огромни усилия за въвеждане на модерен софтуер в системата на ИАГ, по-голяма част от компютрите, с които работят служителите на структурите не са подменяни повече от 10 години. Автопаркът също е остарял.
 - **Традиционно затруднено** е осигуряването на текущи средства за изпълнение на проекти на ИАГ с външно финансиране (основно от ЕС).
 - Средства от бюджета на ИАГ специално за целите на съфинансиране **не се осигуряват** (разчита се на отчитане на текущи разходи)
 - Заплатите на всички работещи в структурите на ИАГ са изключително ниски. В резултат едни от най-авторитетните лесовъди напускат, за да работят на значително по-добре платени позиции в Държавните предприятия, както и на частна лесовъдска практика. Към момента Регионалните дирекции по горите, **поради ниските заплати**, са принудени да назначават на експертни длъжности лесовъди, току-що завършили университет. Те нямат практически опит, което води до **понижаване на експертизата** при извършване на контрол и проверки на терен, а това са едни от основните приоритети на РДГ. Същите проблеми се срещат и при **горските инспектори – ниско ниво на образование**, голям брой незаети места за тези позиции (заради липсата на адекватно заплащане, високата степен на риск при изпълнение на служебните задължения, както и все по-големия обхват на възлаганите проверки) и др.

Всички тези проблеми рефлектират в **липсата на перспективност в професията** и водят до отлив на квалифицирани кадри от системата на ИАГ. Всъщност ситуацията е сходна (все още не в такива размери) и по отношение на държавните предприятия с тенденция да се влошава - **през 2016 г. специалност "Горско стопанство" са завършили 37% от студентите, а през 2020 г. - едва 18%** (зад които в повечето случаи стои нечия дълга ръка, винаги готова да кадрува).

- В същото време обучението на служителите на ИАГ през последните години е **сведено почти до 0**, като единствено благодарение на инициативите на Института по публична администрация (ИПА) колегията има възможност да се включва по някои теми.

- Липсва **адекватно информиране на обществото** по въпросите, свързани с горите - гората в медиите е символ на лоша новина - горски пожар, незаконен дърводобив, корупция.
- Информационната система за горите е разработена на парче и основно със собствени средства. Основните заинтересовани страни в горите използват различни софтуери, бази данни и т.н., които доста често не са съвместими.

В заключение следва да се каже, че функционирането на Изпълнителна агенция по горите през последните години в основна степен се дължи на **отдадеността на служителите ѝ**, въпреки липсата на политическа подкрепа, финансова обезпеченост и т.н.

Смятаме, че създаването на Държавна агенция по горите (ДАГ) **ще преодолее по-голямата част от горепосочените проблеми**, натрупани през годините.

Ще обезпечи и следните:

- Достатъчно финансови, човешки, технически и др. средства за изпълнение на важните за обществото и гората дейности.
- ДАГ ще има по-реална възможност да влияе, актуализира, защитава и изпълнява политиките, свързани с горите (горите са хоризонтален въпрос, свързан с множество сектори).
- **Повишаване на информацията и публичността** - създаване на единна национална информационна система за горите (в ГИС) с различни нива на достъп с особен фокус върху максимално широкия достъп от страна на обществото (вече част от НПВУ) и стартиране на мащабна дългогодишна PR кампания за важността на горите за хората, климата, биоразнообразието, поминъка, чистотата на въздуха и водата и т.н.
- **Въвеждане на национална горска инвентаризация**
- **Доизграждане на единната национална система за наблюдение, ранно откриване и оповестяване на горски пожари.**
- Реализиране на **Национална програма по горска педагогика** (част от проекта по НПВУ) - до 10 години всяко едно българско дете да се запознае с горите, да научи защо са важни те и как да ги опазва.
- **Екосистемни ползи** - въвеждане на възмездно ползване с цел намаляване на натиска, породен от традиционния дърводобив.
- Възстановяване на международното сътрудничество, което ще доведе до по-добра информираност по въпросите за горите.
- **Възстановяване на приложната ведомствена наука** в горите за решаване на спешни проблеми в горския сектор.
- **Обучение, квалификация и преквалификация** - възраждане на най-старото горско училище в страната "Св. Иван Рилски" и реализиране на дългосрочна концепция в тази връзка.
- Осигуряване на достатъчно финансови ресурси (в т.ч. собствено съфинансиране) за прилагане на политиките (след тяхното оптимизиране), в т.ч. чрез изпълнението на проекти с европейско финансиране.

С уважение

Андрей Ковачев

председател на СДП БАЛКАНИ от името на Коалиция „За да остане природа в България“